

Marko Palloson

Teie: 15.04.2025 nr (1.8-5/307-2)

Meie: 29.04.2025 nr (1.8-5/307-3)

Vastus selgitustaotlusele seoses Oandu paisuga Altja jõel

Austatud härra Palloson

Paisud on oluline koormusallikas Eesti jõgedele, jõelistele elupaikadele ja kalastikule. Ehkki kalade rändetakistusena ei pruugi Oandu pais olla kõige suurem ja peamine probleemide allikas ning paisust ülesvoolu jääv jõeosa võib olla teatud aastatel kuiv ning kalanduslikult väheoluline, on antud paisuga kaasnevad muud negatiivsed faktorid kogumis jõe kehva seisundi põhjuseks.

Paisjärved tõstavad oluliselt jõevee temperatuuri, mis läbi väheneb ka hapniku osakaal vees. Seetõttu on paisust allavoolu jääv jõeosa tihti kalastikuliselt vaene või tühi. Samuti on paisud ehitatud jõe kõige järsema languga lõikudele, mistõttu on paisjärvede all väga head kudepaigad. Seega paisust ülesvoolu jäävad jõesad võivad olla kalanduslikult väheväärtuslikud, kuid paisuga kaasnevad probleemid kogu jõestikule on piisavalt suured, et jõe kalanduslik seisund oleks halb.

Samuti kaasneb paisudega nende omanikele suur kulu – paisude ja paisjärvede hooldus, haldus ning mudasette eemaldus. See on kulukas tegevus ning kui teie ei soovi seda kohustust enda peale võtta, on raske ette kujutada, kuidas maksumaksja peaks ühe isiku erahuve rahastama ühisest kassast. Paisjärve « korrastamine » nagu ette pakute oma kirjas Keskkonnaametile, tunduks äärmiselt ebamõistlik rahade kasutus.

Keskkonnaamet on korduvalt edastanud asjaga seotud selgitused ning lahendusvõimalused. Ka nüüdne kiri Keskkonnaameti, Riigimetsa Majandamise keskuse ja Regionaalministeeriumi juhtkondadele ei muuda kehtetuks või alusetuks varasemaid selgitusi. Antud asjale on keskkonna küsimuste vaates meie hinnangul praeguseks antud ammendavad vastused ja selgitused.

Olete korduvalt välja toonud mitmes erinevas aspektis, et miks peaks tegelema üleüldse küsimusega, mis on 500a. vana? On seal nõ "alati olnud" ning tekkinud on omaette ökosüsteem. Mõistame seda vaatepunkti, kuid tuleks võrrelda võrreldavaid. 500a tagasi oli vee jõud möödapäästmatu tööriist, kuid täna ei ole meil ei vesiveskit, hobuseid transpordiks või hülgerasvaküünlaid õhtuvalguseks. Vanasti olid kõik jõed iga 2 km järel üles paisutatud, sest muudmoodi ei saanud. On asjad, mis on olnud oma ajal õiges kohas, kuid tänaseks enam mitte. Võite lähtuda ainuüksi sellest, kas Teie omandis oleva veski otstarve oleks täna eluks möödapääsmatult vajalik, seeläbi ka paisjärv. Enamus paise ja paisjärvi on oma aja ära elanud ning tänaseks tekitavad rohkem probleeme kui kasu. Üldine suund on paisude likvideerimine nii Eestis kui Euroopas, Oandu pais ei ole üksik erand või kuidagi objekt kiusu pärast. See on

riiklik poliitika ning prioriteet, ka mujal.

Võrdlus Oandu paisu ja Kadrioru lossi vahel ei ole ajakohane. Antud kujul Oandu pais ei ole kohe kindlasti 500 aastat vana. Heal juhul võib Oandu vesiveski ajalugu ulatuda nii kaugemale, kuid vanasti olid kõik paisud sisuliselt ajutised, kus suurvee ajaks avati paisu väravad ja enamuse ajast aastast voolas jõgi oma tavapärasest rütmist, kalal said liikuda ning paisjärv oli ajutine nähtus ajal kui jahvatati vilja.

Võrdlus Kadrioru lossiga on vale ka ainuüksi seepärast, et Oandu paisul puudub täna igasugune sisuline otstarve. Mõistame, et teie kinnistu asub Oandu paisjärve ja paisu lähedal ning emotsionaalselt on teie jaoks raske ette kujutada jõge ilma paisuta. Samas nagu eelpool mainisime, siis iga paisuga kaasneb omanikul sisuline rahaline kohustus objekti korrasolek ning nõuetele (antud juhul kalapääs ja tehniline korrasolek ja paisjärve hooldus) vastavus tagada.

Veevõtu kohana on päästeamet Eestis põhimõtteliselt kaardistatud kõik Eesti paisjärved ning keegi ei ole neid spetsiaalselt selleks loonud.

Ühtlasi toote korduvalt välja paisjärve väärtused ning seisukoha, kuidas on võimalik Lahemaa Rahvusparki alal "hävitada loodust"? Sooviks täpsustada, et väärtusel ja väärtusel on vahe ning kõikjal maal, kus on vesi, tekib elu. Lihtsalt teatud eluvormid võtavad aastakümneid kasvamiseks ja arenemiseks ning mõned neist on väga haprad. Näiteks meie jõed ja ojad, jõelised elupaigad ja liigid vooluvetes. Need on väärtused, mida paisjärves ei teki, Kuigi ka paisjärves on elu, ohverdame selle arvel vääriliigid ja -elupaigad. Seega tuleb vaadata väärtuseid ja hinnanguid mis on antud teatud liikidele ja elupaikadele ning võrrelda, kas mudastunud paisjärv ja seal tahes-tahtmata tekkivad süsteemid on nii väärtuslikud, et hävitame EL tasandil ning ühiselt kokku lepitud väärilupaigad. Nii on lõheliste jõed ja lõhe, meriforell, võldas, paksukojaline jõekarp jt. kaitsealused liigid, kuid paisjärves elavad karpkalalised ei ole, sest Eestis ei ole puudust aeglase vooluga ja mudastunud jõelõikudest vaid meie reljeefist tingituna on puudu kiirevoolulisi ja kärestikulisi jõelõike.

Siinkohal ei pea me vajalikuks korrata veelkord juba kõiki eelnevates kirjades selgitatud põhjendusi, tänaste asjaolude puhul ei ole sisulised küsimused muutunud või võimalused laienenud. Võime kohtuda ning teie küsimused, mis olete suunanud Keskkonnaametile, koos läbi vaadata. Mõistame teie frustratsiooni, kuid kinnitame, et ametis on oma ala spetsialistid ning kogumina on põhjendused väga ratsionaalsed.

Riik toetab paisude likvideerimist, sest vaid nii saab tagada jätkusuutlikult jõe ja kalastiku taastumise. Paisu säilitamise korral kalapääsu lahendusega tekib probleeme juurde, jõgi jääb endiselt kehva seisundisse ning kuhjuvad kulud, mis tuleb kanda paisutuse loa omanikul.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Sigmar Suu

Kalanduspoliitika osakonna juhataja

Teadmiseks: Keskkonnaamet, Egle.Avi@Keskkonnaamet.ee, Riigimetsa Majandamise Keskus Sander.Sandberg@RMK.ee

Tanel Ader

56 230 882 Tanel.Ader@agri.ee